

חתם

סימן קנ

סופר

תלט

שהכופר לבעליו אבל הכא באמת איכא במציאות שהיו לו יורשים אלא שהוא מציאות רחוק מאוד, ובשלמא אי טריפה זכר מוליד א"כ שכיח הוא שישא אשה כדי לקיים פריה ורביה טרם מותו, אעפ"י שכבר החליטו האחרונים שאפי' אי טריפה מוליד, מ"מ אינו מתאוה למשגל אלא ע"י הכרח מוליד, מ"מ ה"נ וצוה הוא לקיים פ"ו דכופין רבו לשחררו כדי לקיים פ"ו כדין כל חצי עבד וחציו ב"ח, והאשה נמי תשמע לי' למהוי לה חוטרא לידיו ומרא לקבורה. ושפיר הו"מ למיתני יורשיו ממש, ומדלא משני הכי ש"מ רובא דרובא אינו מוליד נמצא לפי זה אי אירע שעשאו טריפה לא ישחררנו רבו דלמה ישחררנו לעבור על לעולם בהם תעבודו, כיון שאינו יכול לקיים פ"ו ואינו מצווה כלל כי רובם אינם מולידיים, וא"נ עבר רבו על מצות עשה של לעולם בהם תעבודו ושיחררו מה לו לישא אשה הוא אינו מתאוה ופ"ו לא יקיים ולא מיפקיד כלל, וא"נ ירצה לישא אשה היא לא תשמע לו דלא דמי לדס"פ האשה שלום (קית, ב) דנישאת למנוול ומוכה שחין דשומשמנא גברא וכו', דהכא כיון שהוא טריפה והולך למות גברא לית לה וחוטרא לידה ומרא לקבורה נמי ליכא, ואי אירע שנצטרפו כולם יחד שעבר הרב ושיחררו והוא חפץ

לנסות עצמו לישא אשה ונתפתתה אשה לו ונשאית לו שזה הוא ודאי מיעוטא דמיעוטא לא שכיחא אחר כל זה רובא דרובא לא יוליד מאשתו וא"כ יורשים מנ"ל, ומשו"ה הוכרח לומר ראוי ליורשיו ואין לו. ומ"מ נקטה ברייתא לשון ליורשיו לרמז אי אירע שצירפו כל הנ"ל והוליד נותנים לבניו כי המה בניו לכל דבר ליורשו, ואם בן חורין הוא וכהן, בנו זה עולה ומשמש ולא חיישי' שזינתה מאחר, אע"ג דאמרי' ס"פ האשה שלום (שם) בכיוצא בזה כולן מזנות ותולות בבעליהן, אע"ג דאורחא דמילתא הכי וראוי להרחיק מנישואים כיוצא באלו, מ"מ אוקי איתחא בחזקת צדקת וכשרות והרי הוא בנו לכל דבר, וחייב על הכאתו וקללתו וממילא צריכא לשלם הכופר להיורש, ולא שייך אין הולכין בממון אחר הרוב כיון שהוא בנו לכל דבר וכמו שביאר מורי זצ"ל בהפלאה ספ"ק דכתובות^כ.

והנה אמת נכון הדבר שמענה ואתה דע לך וה' ירוויח לך יהי שלום בחילך וירבה תלמידים בגבולך תרום קרנך ומזלך כנפשך היפה ונפש א"נ דש"ת החותם באהבה רבה.
פ"ב נגהי ליום ד' ז"ך טבת שנת תקע"ד לפ"ק.
משה"ק סופר מפפד"מ.

סימן קנ

[מינה שליח לקדושין ומת ואין יודעים בבירור מתי מת, לפני שקידש או אחר כך]

השליח ביום ט' סיון והגיע לשם ביום י"ג סיון קודם חצות וקידש האשה בשליחות המשלח, ושוב בא השליח שהמשלח מת באותו היום קודם חצות, ואין לברר השעה אם הי' מיתה קודם קידושין או אחר כך. וגם מעידים בני עיר של הנעדר שכבר הי' דעתו

שלום וכ"ט וחתומה טובה לאלתר לחיים לה"ה תלמידי ידידי הרב המופלג ומפואר כש"ת מה' שמואל נ"י אבדק"ק סעמלין יע"א.
נפשן היפה בשאלתו נידון ספרדי אחד שלח שליח לקדש לו אשה מבני קהלתו דמעלתו, ויצא

ג. ח"ל רבינו בחי' לגיטין מג, א ד"ה אמר רבא ב' תשובות בדבר וכו'. עיין תוס' סנהדרין ע"ח ע"א ד"ה התורג וכו' והנה אי ס"ל לרבא טריפה חיה מכ"ש שמוליד וא"כ משכחת ליה יורש שאחר שהטריפו שחררו ונשא אשה והוליד ומת ואותן בני ירשוהו, וכעין קוש' זה כבר עמדו עליה פר"ח במים חיים ושעה"מ ועיין מ"ש בתשו' אבני מילואים סי' ח' דלא כפרש"י וס"ל גם קנס הוא כופר ואינו משתלם אלא אחר מיתה ומחדש פ"י אחר בש"ס ע"ש, ולפע"ד דכופר הוא דמים למשפחה שמשלם להם כאילו נגה ברמה שלהם וצריך לשלם להם טרמם כן צריך לשלם להם הפסדים שחיסר מהם איש זה ממשפחתם אלא אנב זה מכפר גם על המזיק אבל עיקור הוא תשלומו למשפחה מה שחיסר מהם, וכן פירש"י בהדיא בב"ק מ"ג ע"א ד"ה לא דמים וכו'. והשתא אם נגה שור לישראל והטריפו ואח"כ הוליד ומת אע"ג שהתשלומין הם על שעה שעשאו טריפה אלא גו"ה שחובשין אותו עד שימות עיין תוס' סנהדרין דף ע"ח ע"א אבל הדמים הם בשביל השעה שעשאו טריפה והבנים הרי נולדו מאב טריפה ולא הפסידו כלום מ"מ התשלומין להם דהתשלומין הם להמשפחה והם הקרובים יותר אבל חצי עבד שנמסר ואו לא הי' לו משפחה ולא שום חיים ואח"כ נשתחרר והוליד ומת מאין זכו הבנים באותן הדמים הלא נולדו מטרפה ולא הפסידם כלום ובאותה שעה שנמסר לא הי' לו משפחה כנלע"ד וק"ל. וראה לעיל ח"א סי' מא.

שאלות

אבן העזר חלק ב

ותשובות

משוכשח משעה ג' דהיינו אום ניין אוהר באותו היום. ואם קידושיו קידושין תהיה זקוקה ליכם קטן ואיכא עיגון.

וכתב מעלתו שיש לספק שמא כבר מת קודם קידושין ונוקמא אשה בחזקת פנויה, וא"נ היה חי איכא לספוקי אימא הלכה כפוסקים דשליח גירושין ונשחטה הבעל קודם כתיבה או נתינה בטל מן התורה, ודלא כרמב"ם (פ"ב מהל' גירושין הט"ו) והוא מבואר בטוש"ע א"ע סי' קכ"א, וה"נ הרי נשתבש דעתו עכ"פ קודם קידושין ונתבטל השליחות. ועוד יש לומר דאדעתא דהכי לא קידשה נפשה כדאי' בכ"ק ק"י ע"ב, והכא לא שייך טב למיתב טן דו עם בעל הסמוך למיתה שעה אחת אלו דברי מעלתו.

אומר אני שאלת חכם חצי תשובה, מ"מ כל פרט ופרט מהנ"ל צריך עיונא רבה, ע"כ אאריך קצת וה' יעזורני ועל האמת יעמידני.

[שומה שקידש או שגירש]

א ההיתר שלא היה בדעתו בשעת הקידושין. תחלה אומר זה אין ספק בעולם שאם שוטה קידש או גירש בשטיותו אין במעשיו כלום ולית דין ולית דינא לחוש כלל וכלל ולאפוקי מ"ש בספר אור הישר דף נ"ט (סי' ל) על שם הגאון נודע ביהודה, דלפמ"ש תוס' גיטין כ"ג ע"ב דהא דבעי' קרא אומר אמרה למיפסל חליצת חרש משום דאי לאו קרא הוה סגי בעומד על גבו ומלמדים והא דלא מהני כה"ג חליצת שוטה משום דאין הוכחה מתוך מעשיו שעושה לשמה, וא"כ לפ"ז בשוטה המגרש ומלמדים אותו, נהי דליכא הוכחה כיון שאינו כותב אלא נותן, מ"מ גם הוכחה להיפוך לא הוה והוה ספק ולחומרא עכ"פ וכל זה להתוס'. אבל בירושלמי רפ"א דתרומות היינו הירושלמי דמייתי תוס' חולין ריש דף י"ג ע"א פליגי תנאי ולר"י בן ברוקה מקדש ומגרש לכתחלה בעע"ג ומלמדו. ולפ"ז אמוראי דגיטין כ"ד ע"א פליגי בהא ומהני אפי' לכתחלה ע"ש. ודברים אלו מצוה לפרסם טעותם וחלילה לעשותן אפי' סניף וכבר האריך בית מאיר סי' קכ"א (סעיף ה) בכיטולם

וכתב דא"כ איך חנן במתני' ר"פ חרש (יבמות קיב, ב) נשתטה הוא לא יוציא עולמית הא אפשר ע"י עע"ג.

[גדול עומד על גביו]

ועוד מאי פריך ש"ס ביבמות ק"י ע"ב אי הוה שייך ע"י ב"ד עע"ג והדמיון ממ"ש תוס' בחליצה וכתיבת הגט אינו עולה לנתינת הגט, דכשלמא חליצה מוטעת כשרה ואין צריך דעתו אלא לכוונת מצוה וזה יכולים ע"י עע"ג, וה"ה בכותב הגט אבל לקדש ולגרש דהוה כוונת קנין ומכירה מה יועיל עע"ג הרי שעומדים אצלו בני אדם ומסיתים אותו למכור או לקנו' חפצם היאמר אדם שיש במעשיו כלום ושוב הביא ראיות מכל הפוסקים נגד זה ודברי הירושלמי מדלא מייתי לי' תוס' ש"מ שלא הי' להם הגירסא דאל"ה לא הוה שתקו פוסקים מיניה אלו דבריו ז"ל ודברי אלקים חיים הם ובספר תורת גיטין (סי' קכא סק"ה) יפה כתב דהירושלמי מיירי לענין קידוש מי חטאת ולא קידושי אשה*.

[ביאור בירושלמי ריש תרומות]

ואומר אני לבאר דברי הירושלמי באופן שלא תיקשי מידי בעז"ה. הנה ראשית דברי הירושלמי דמייתי תוס' חולין י"ג ע"א הנ"ל, תחלה הקשה מ"ט לא נימא בחרש שוטה וקטן שהפרישו תרומה מהכרי כשיעור וכראוי נימא הוכיח מעשה על מחשבה שנתכוונו כראוי, ות"י ר' יוחנן כיון דכתי' ונחשב לא מהני מחשבה הניכר מתוך מעשה אבל היכא דלא כתיב ונחשב אע"ג דבעי' מחשבה אמרי' גבי חשו"ק מחשבתו ניכרת מתוך מעשיו, ופריך הא בגיטין מוקי ר"ה הא דחשו"ק כותבי' גט בעע"ג, והקשה עליו ר' יוחנן וכי זה הוא לשמה וא"כ הרי ר' יוחנן בעצמו סובר שאפי' בגט דלא כתי' כי' ונחשב נמי לא מהני מחשבתו ניכר מתוך מעשיו. הנה נ"ל קצת דמה שכותב הגט בשמו ושמה לא מיחשב לי' מעשה שיוכיח על המחשבה, כי אפשר כסומא בארובה כיון כן וגם מה שעע"ג לא מהני ללמדו לכוון לשמה נמי לא מהני אך יען איכא תרויי' כותב בעצמו על פי העומדים על גביו שמזהירים כותב כך וכך, ויהי' עי"ז מחשבתו ניכרת

משכחת אלא איהו כותב ונותן דאז אמרי' מחשבתו ניכרת מתוך מעשיו אבל כותב לחוד או נותן לחוד אפי' עע"ג לא מהני וללישנא בחרא אליבא דרבנן דר"י בנו של ריב"ב אין שום אופן שיכול שוטה לגרש או לקדש וכן מוכח מסוגיא דש"ס דילן יבמות ק"י ע"ב והדברים ברורים וחלילה לעשות אפילו סניף מדברי ספר אור הישר הנ"ל וישתקע הדבר ולא יאמר.

[עשה שליח ונשתטה]

אך כל זה בעושה בשעת שטיותו, אך בממנה שליח בבריאותו ונשתטה, לכאורה משמע ר"פ מי שאחזו (ע, ב) דאפי' בקורדייקוס דסמיה בידן מ"מ לא יתנהו אלא בשעה שנשתטה אח"כ אבל לא בשעת שטיותו ומכ"ש בשוטה דאין סמיה בידן משמע אפי' אחר שנשתפה לא יתנהו ובשעת שטותו אפי' לר"ל לא יתנהו ואם נתן הגט בטל וכן פסק הרא"ש (שם סי' א) ושלטי גבורים, וכתב פני יהושע (שם) דסברא הוא כן כיון שבשעת שטותו אין מעשיו כלום א"כ כל מה דאיהו לא מצי עביד שליח לא מצי משוי אך הרמב"ם (הל' גרושין פ"ב הט"ו) פסק אפילו אין סמיה בידן אינו אלא פסול דרבנן גזירה שמא ימנה השליח בעת שטותו אבל מן התורה מועיל מעשה השליח בעת שטותו. וכתב פר"ח סי' קכ"א הטעם כיון שכבר מינה אותו בבריאותו ונעשה כמותו שוב הוה דעת השליח כדעתו והרי דעת השליח דעה מיושבת ושזה איננו חוץ מהסברא דהרי חזינן דהמקשה שהקשה משחט בו רוב שנים משמע דלולי שמעתין לא הוה קשי' לי מסברא אשחט בו שנים איך יכתבו ויתנו הלא דעתו מטורפת אע"כ הוה פשיטא ליה מסברת חוץ כיון דבשעת רמיזה ומינוי שליחות היה מיושב אע"ג דאח"כ נשתבש מ"מ מועיל ולא הוה קשי' ליה למקשן מידי אלא אדר"י ור"ל ומסיק ש"ס דלא אישתבש כלל דדעתא צלותא אית ל"י עד צאת נשמתו, מ"מ מוכח מהס"ד דאין סברא זו נגד השכל לומר למסקנא כן דמשמינה השליח בבריאותו לא יתבטל שליחותו בשטותו רק מדרבנן הוא משום גזירה כנ"ל.

וכתב בהגהת משנה למלך פ"ב מגירושי' הל' ט"ו, בספר גט פשוט סי' קכ"א (סק"י) כתב דאי ס"ד בשעת שטות בטל מן התורה א"כ גם אחר שנשתפה יהיה השליחות בטל מפני הפסק שטיותו

מתוך מעשיו ואפ"ה הקשה עליו ר' יוחנן שזהו אעינו לשמה וא"כ סתר ר' יוחנן מה שאמר היכי דלא כתי' ונחשב אמרי' מחשבתו ניכר' מתוך מעשיו ותירצו אמוראי' התם הוא הכותב וזה מגרש פי' אם הי' כותב גט לעצמו ומגרש בגט הלז אשתו אז הי' מחשבה הניכרת מתוך מעשיו דאגלי למפרע שהכתיבה היתה לשם זה אבל הוא כותב ואחר מגרש אין כוונתו לשם זה המגרש ע"כ הירושלמי דמייתי תוס'.

וחה' לשון הירושלמי אחר הנ"ל אמר שם וז"ל ר' יעקב בר אחא ר"ח בשם ר' יוחנן חלוקי' על השונה הזה פי' דהך אמוראי בשם ר' יוחנן אמרי דמתני' דתרומות דס"ל לא אמרינן מחשבתו ניכרת מתוך מעשיו במחלוקות וכן פי' ר' אלי' שם מהו בדין אתאי דר' יוחנן דתרומות כר"י בנו של ריב"ב דקידושי' ודר' יוחנן בגיטין כרבנן דקידושי' דתניא חשו"ק שקידשו אין קידושיהן קידושי' ר"י בנו של ריב"ב אומר בינו לבין עצמו אין קידושיהן קידושי' בינו לבין אחרים קידושי' קידושי', והאמת דמיירי מקידוש מי חטאת.

[מחשבתו ניכרת מתוך מעשיו]

וה"פ דר"י בנו של ריב"ב ס"ל אם קידש בינו לבין עצמו פי' לפני עדים אבל הוא לא הזמין לו עדים ולא מזמוטי חתן וכלה אלא קידש ועדים ראו, אין במעשיו כלום שאין כאן מחשבתו ניכרת מתוך מעשיו, אבל בינו לבין אחרי' פי' שהוא רצה לקדש בפני אחרים והזמין לו עדים ואנשים הראוי' להיות שם וקידש אז מחשבתו ניכרת מתוך מעשיו וקידושי' קידושי' ורבנן ס"ל אפי' מחשבתו ניכר נמי לא מהני והשתא י"ל הא דאמר ר"י בתרומות דשאני תרומות דכתיב ונחשב משו"ה לא מהני מחשבתו ניכרת משום דבעי לאוקמי מתני' דתרומות אפי' כר"י בנו של ריב"ב דס"ל בקידושי' וה"ה בגטין מהני מחשבתו י"ל מודה ר"י בנו של ריב"ב בתרומה דכתיב ונחשב, והא דאמר ר"י בגיטין אהא דבעי לאוקמי מתני' בחשו"ק כותב בעע"ג, והקשה ר' יוחנן והיינו וכתב לה לשמה בתמי', משמע דלא [מהני] מחשבתו ניכרת היינו אליבא דרבנן דר"י בנו של ריב"ב דאפי' בקידושי' דלא כתיב ונחשב נמי לא מהני מחשבתו ניכרת והלכתא כרבנן. זה נ"ל פי' הירושלמי. נמצא ללישנא קמא דהירושלמי לא

אותו מפקיע נמי השליחות אבל לא שטותו של שוטה וה"ה מיתתו של שליח ראשון דכל שנתמנה בחיותו הוה כמותו אפי' אחר מותו.

ועי' גיטין ס"ד ע"ב שיטת רש"י דכל שאינה יכולה לשמור גיטה אין האב יכול לקבל גט עבדה דהרי שוטה היא, ונחלקו עליו כל הפוסקים ע"ש בתוס' וכל הראשונים, ונראה דעת רש"י כמ"ש בתשו' הריב"ש סימן קל"א באב הפודה בנו הבכור שאין המצוה על האב רק רחמנא שויה שליח עבור הקטן, אע"ג דאין קטן יכול למנות שליח מ"מ רחמנא שויה שליח ע"ש, וס"ל לרש"י ה"נ רחמנא שויה שליח עבור בתו הקטנה ומ"מ בשעת שטותה לא מצי לקבל גט ומ"מ רוב פוסקים חולקים וס"ל כיון דהמינוי היה בכשרות שהרי רחמנא שויה שליח מועיל אפילו בשטותה וה"נ דכוותיה.

אשר ע"כ נראה דאין לדחות דעת הרמב"ם בגילא דחיתתא אמנם בירושלמי ודאי פליגי דר"פ מי שאתו תלי' ג' פלוגתות אלו אי יכול לגרש בשעת קורדיקוסו ושטותו ואי הפריש קרבן ונשתטה אי נדחה ואינו חוזר ונראה (דבבדשים מה שנדחה שעה אחת אינו חוזר ונראה) ומי שזרקו דם חטאתו בשטותו ע"ש, ומשמע בודאי דג' דינים אלו שוים וכשם שקרבנות בשעת שטותו פסול דאורייתא ה"ה גירושין ע"י שליח פסול דאורייתא ונראה משו"ה פשיטא לה להירושלמי במי שנתן גט לאשתו שתתגרש בו למחר ונשתטה בשעת חלות הגט שאינה מגורשת ובש"ס דילן לא נזכר מזה כלום וגם שום פוסק לא הביא דין ונתעורר עליו בית מאיר, ולהנ"ל ירושלמי לטעמיה דמשוי שוטה כמת וזה מבואר במשנה בנותן גט לאחר ל' יום ומת בתוך שלשים שאינה מגורשת אבל ש"ס דילן ס"ל לחלק בין שוטה למת ע"כ אם נשתטה בשעת חלות הגט הוה כמו שליח שגירש בשעת שטותו דמגורשת מן התורה להרמב"ם ורק משום גזירה ואפשר בהא אפי' גזירה ליכא.

והנה אע"ג דבש"ס (גיטין ע, ב) אמרי' בחולה דעתא צילוחא אית ביה היינו כשלא ראינו שנתבלבלה דעתו אדרבא הרי רמז לכתוב גט לאשתו ותו לא חיישי' שמא פוחת והולך אלא מוקמי'

בין מינוי השליחות לעשיית השליחות. והמגי' הנ"ל הקשה מספ"ב דגיטין (כג, א) בשליח המביא גט אי הוה פקח מתחלתו וסופו אע"ג דנשתטה במציעותא לא נתבטל שליחותו ע"ש. ולק"מ התם השליח מעשה קוף בעלמא קעביד ולמה יתבטל שליחותו ואלו אמר ליה הבעל הולך גט זה לאשתי והלך השליח והניחו על הקוף עד שהגיע למקום האשה ושוב נטלו מהקוף ונתנו לה וכי לא קיים בזה שליחות הבעל הא פשיטא דגירושיו גירושין א"כ הא מה שנשתטה בין מינוי השליחות לגמר הנתינה הוה כאילו מונח הגט על הקוף ולא נתבטל בזה שליחות הבעל כיון שבשעת גמר הנתינה היה השליח שפוי משא"כ המשלח שנשתטה וכל מעשיו בטלים אי נימא גם מינוי השליחות בטל אז אעפ"י שנתמנה בעת חלמותו א"כ בטל לגמרי ובמה יחזור ויעשה שליח מאליו².

והנה במתני' גיטין י"ג ע"א האומר תנו גט זה לאשתי ומת לא יתנו לאחר מיתה וכתבו תוס' (ד"ה לא יתנו) קמ"ל דאע"ג דמינה המגרש בחייו השליח לא חשיב להיותו כמותו אחר מותו כאלו הוא עצמו קיים אלא חשיב גט אחר מיתה עכ"ל. ומדלא קמ"ל רבותא טפי במינ' קודם שנשתטה ונשתטה בטיל שליחות בשעת שטותו עכ"פ אע"כ אה"נ דלא בטל מן התורה אלא מגזירה דרבנן, והטעם לחלק בין מיתה לשטות הוא כך, דמיתתו הפקיע הקידושין לגמרי שבינו לבין אשתו אע"ג עדיין צריכים לגט משום זיקת אחיו מ"מ כיון שהמיתה מפקעת הקידושין שנעשו בעת חלימותו ה"נ מפקיע השליחות שמינה בענין אישות משא"כ שטותו של שוטה אינו מפקיע אישותו שהרי הבא עלי' חייב מיתה ה"נ לא נפקע שליחותו שמינה בבריאותו. שוב מצאתי כן בקצה"ח סי' קפ"ח ואני מוסיף דבמת נמצא מגרש איש שאינו אישה שכבר פקעו קידושים הראשונים³.

ולולי דמסתפינא ה"א דבהא טעה רב אשי בקטנותי' עיין גיטין כ"ט ע"ב דהוה ס"ל כשם אם מת הבעל בטל השליח שמינה בעת חיותו ה"ה לשוטה שמונה בעת חלימותו וה"ה שליח ראשון שמינה שליח שני ומת בטלי' לי' מנוי ומר בר רב אשי כיוון האמת דוקא בעל עצמו שמתו מפקיע האישו'

ב. וכ"כ לעיל שם ד"ה ובספר.

ג. ראה לעיל שם ד"ה עם כל זה.

ד. בחידושי האר"ת (י"ם חש"ג) ע"מ רמ העיר מלעיל בחלק יור"ד סי' רצג שדחה רבינו דעת השואל שם שהבין ריב"ש שדעתו דהאב שלוחו של הבן, ועי' שו"ת אבני צדק סי' קכב בסופו.

כאשכנזים דחולציי דוקא, וא"כ שפיר גם הכא אפשר לומר טב למיתב ט"ד עם היבם, ומכ"ש אם אינינו קטן כל כך שאינה צריכה להמתין אלא כדרך לפעמים להמתין בין שידוכי לנשואים שנים מועטים וקשה לשער זה השיעור והזמן, ע"כ לא נ"ל לסמוך על זה גם כן".

ונבוא אל השלישית אי"ה דלמא כבר מת בשעת קידושין במס' ב"ב קנ"ג ע"ב אמר רבה הרי מת הרי קברו מוכיח עליו ופסקו הרי"ף והרמב"ם (הל' זכו"מ פ"ח הכ"ז) והרא"ש (סי' לב) דלא כרבה וכתב הרא"ש רבה בעצמו הדר ביה ודברי ב"י בכד"ה בח"מ סי' רנ"א נפלאו ממני.

אמנם הרשב"ם ותוס' פסקו כרבה, ומ"מ נ"ל דאינו ענין לכאן, דהתם לא אמרי' מעיקרא נמי מת אלא אמרי' כיון דמעיקרא חולה והשתא מת אמרי' זה מת השתא ולא הבריא בנתיים אבל לא אמרינן שכבר מת מעיקרא והא דקאמר דרבה כר"ג ולא אמרי' דר' יעקב נמי מודה הכא, די"ל כיון דר' יעקב אפי' גבי רוב בריאים מעדיף חזקת ממונו ואמר המוציא מחבירו עליו הראיה י"ל דגם הא דרבה לית ודרבה ודאי עדיפא מדר' יעקב ולא מיתוקם אלא כדר' נתן אבל נידון שלפנינו אינו ענין לא לר' נתן דהתם איכא רוב בריאי ולא לדרכה דמעיקרא שכיב מרע אמרי' אבל מעיקרא [מת] לא אמרינן.

[קידשה אביה בדרך]

ואמנם בקידושין ע"ט (ע"א) בקידשה אביה בדרך וכו' דאיפסקא הלכתא כרב דהיכי דליכא אפוקי ממונא אזלינן בתר השתא מדהשתא בגרה מעיקרא נמי בגרה אף ע"ג התם דרך להביא סימנים ביומי', ה"נ בנידון שלפנינו כיון שהיה מסוכן ביומי' ומתמותת והולך אפשר הוה כיומיה דמשלם ששה חדשים דהתם, אך הרמ"ה פסק התם [בטור אה"ע סי' לז] דלמסקנא לא אמרה רב אלא במכחישתו וטוענת ברי אבל בלא מכחישתו לא. והגאון בית מאיר סי' ל"ז (סעיף ה) הקשה עליו א"כ דלשמואל אפי' במכחישתו אמר ספיקא הוה, תיקשי עליו הך ברייתא דתני בהיפוך, בשלמא אי אמרי' פליגי באינה מכחישתו לא תיקשי לרב מהך ברייתא דאמרה באינה מכחשתו ספק מקודשת דרב תנא ופליג, אלא אי אמרת פליגי במכחשתו תיקשי ברייתא אדשמואל.

אחזקתיה, נהי כחישותא אית ביה אבל דעתו צלולה עד צאת נשמתו או עד שיעשה גוסס לרבנו יואל וסיעתו, אך בנידון שלפנינו שמעידים שמשעה ג' כבר נשתבש ונתבלבל, א"כ ליכא לאוקמיה אחזקת דעת צלולה אבל מ"מ ג"כ א"א להחליט שהגיע לשיעור שוטה שאין מעשיו כלום אע"ג שנתבלבל קצת אולי לא הגיע לשיעור שוטה מקרע כסותו וכדומה ולבלבול כעין שכרותו של לוט, ונהי חזקה לית ליה מ"מ ספיקא מיהת הוה וא"כ ה"ל ספק ספיקא להחמיר שמא הלכה כהרמב"ם דאפי' שוטה גמור שמינה שליח בחלימתו השליח יכול לקדש ולגרש בעת שטיותו, ואת"ל הלכה כהחולקים מ"מ דילמא לא הגיע לשיעור שוטה ואפי' להסוברים [ושב"א ח"א סי' תא] ס"ס מטעם רוב ואיכא עכ"פ מיעוט להקל וסמוך מיעוטא לחזקת פנוי וה"ל פלגא ופלגא ואכתי איכא ספיקא דאורייתא להחמיר.

ונבוא אל השניים בעזה"י דתימא אדעתא דהכי לא קידשה נפשה, ושרש הדבר ב"ק ק"י ע"ב קאמר יבמה שנפלה לפני מוכה שחין תיפוק בלא חליצה דאדעתא דהכי לא קידשה נפשה ומשני אין אדעתא דהכי קידשה משום דטב למיתב טן דו מלמיתב ארמלתא. ולכאורה משמע דאבעל קאי דטב לה למיתב עם הבעל על הספק ליפול לפני מוכה שחין וא"כ הכא לא שייך דטב לה להתקדש לחולי סמוך למיתתו ולא זכתה אפי' לראותו קודם מותו וסופה להתעגן ליבם קטן וא"כ בודאי אנן סהדי דאדעתא דהכי לא קידשה נפשה ואין כאן קידושין ולא צריכה חליצה.

אמנם במרדכי פ' החולץ סי' כ"ח כתב מהר"מ מר"ב דנפלה לפני אח מומר תיפוק בלא חליצה משום דלא שייך טב למיתב טן דו עם מומר ולא דמי למוכה שחין ע"ש. משמע דפי' טב למיתב טן דו קאי אהיבם וכן מוכרח לפי מ"ש תוס' שם אהא דפריך תיפוק בלא חליצה דאדעתא דהכי לא קידשה נפשה, דזה קאי במת מן האירוסין, אבל אם כבר נישאת לו פשיטא דנישאת על הספק ההוא, אלא במת מן האירוסין פריך, וא"כ כי משני טב למיתב ע"כ לא קאי אהארוס דהרי לא יתבה עמו טן דו, וע"כ אהיבם קאי ואפי' אם מוכה שחין ניחא לה למיתב וליכא אנן סהדי משא"כ במומר זו היא כוונת מהר"מ מר"ב ז"ל, וא"כ הכא בנידון שלפנינו דעובדא הוא בספרדיים שנוהגים לייבם ולא

לפע"ד ס"ל ברייתא ארשמואל לא קשי, די"ל ר' נתן היא דאזיל בתר רובא דעלמא בריאיים ניעהו, וכי היכי דאזיל בתר רובא ה"ה אזיל בתרי ברי דילה שמכחשתו, דברי כעין רובא כדאי' ר"פ האשה שנתארמלה [טז, א] ואנא דאמרי' כר' יעקב דלא אזיל בתר רוב בריאיי ה"ה לא נזיל בתר ברי שלה, ולא ס"ל שמואל לחלק בין אפוקי ממונא דר' יעקב לאיסור אשת איש. וא"כ לרמ"ה הנ"ל לית לן שום סיוע מהתם בנידון שלפנינו ליכא ברי ולא רובא אלא חזקת חיים שלו ונאמר השתא אחר קידושין מת וליכא למימר הכא חזקת פנוי' דוקא התם בקידושי אביה כתבו תוס' דאיכא חזקת פנויה משום שהיה ביזמא דמשלם וא"כ המקדש עצמו קידשה על ספק שהרי ידע דהיום עשוי' להשתנות אבל היכי שלא עלה על דעת המקדש שום ספק ואח"כ נולד ספק כבר איתרע חזקת פנוי ע"י קידושין הללו וכן מוכח מרמב"ם פרק ג' מאישות (הל' יד) דמייתי לי' הרב"י וכמ"ש ב"ש סי' ל"ז ס"ק ד'.

אחר הרוב [ב"ק מו, ב], א"כ הא דאזיל ר"נ בתר רובא בבריא א"ש, אך מה אם שכ"מ הוא וה"ל למימר ניזיל בתר רובא דבריאי' ניעהו והשתא הוא דאיתרע ונעשה שכ"מ ובשעת השטר בריא הי', אע"כ אזלינן בתר השתא ושמואל לא אזיל בתר רובא בממון אלא ברוב מעלי' כמ"ש תוס' סנהדרין ג' ע"ב ד"ה דיני ממונות וכו' ע"ש, משו"ה בריא לפנינו אזיל בתר רוב בריאיים נגד חזקת ממון, הואיל דחזקה דהשתא מסייעא ה"ל רובא מעליא, משא"נ בשכ"מ לפנינו דעכ"פ חזקה דהשתא לא מסייעא לרוב, נהי לא אזלי' בתר חזקה דהשתא, מ"מ ברובא בעלמא א"א להוציא ממון, ע"כ לא נאמר השתא הוא דאיתרע ונעשה שכ"מ ועד עכשיו הי' בחזקת רוב בריאיים דאין הולכין בממון אחר הרוב'.

אבל אינו צריך לזה כי בלא"ה מכל הנ"ל אין בידו להתיר אשה זו מכבלי זיקת יבום, ואיני אומר לא איסור ולא היתר, אולי ימצא גאון אחד אשר דעתו רחבה וימצא לה היתר.

ואחתום בכרכה א"נ

יערגן סמוך לק"ק פ"ב יום ה' ה' אלול תקצ"ו לפ"ק
משה"ק סופר מפפד"מ

[פלוגתא דרב ושמואל בענין רוב בממון]

ולולי דמסתפינא ה"א רב ושמואל תרוייהו אליבא דר"נ פליגי, ורב לטעמי' דס"ל הולכין בממון

1. ראה ח' תת"ס נדה ב, ב ד"ה השתא ח"ל: ולפי דבריהם יש כאן שלשה דינים בחזקה דהשתא והוא. א) חזקה דהשתא דרגילות לבא דראי להיות כן מכבר כמו בגרות שראוי ורגילות לבא מצפרא פלוגתא דרב ושמואל וקיי"ל כרב דאזלינן בתרה. ב) חזקה דהשתא דיכולה להיות כן נמי מלמפרע אבל אין רגילות יותר בזה מבוה. יש בה ב' חלוקי דינים. א) כמו מקוה דאיכא נמי עוד חזקת אדם טמא אזלינן בתר אותה חזקה דהשתא ומצרפין לתרתי לריעותא. ב) אי ליכא חזקה בהרה כמו בנדה לא אזלינן בתרה ומפטרין מן התורה רק לחומרא בעלמא בתרומה וקדשים. ג) חזקה דהשתא דקרוב לודאי שבאה עתה ולא מקודם כגון סכין ששבר בה עצמות או סבל ועלה ומצא עליו דבר חוצץ יש ג"כ ב' דינים. א) אי הוה תרתי לריעותא בחד גופא כמו בעלה ונמצא עליו דבר חוצץ או מטמאין. ב) אי לא הוה בחד גופא או אמרינן בהמה לא אתרעי סכין הוא דאתרעי ומכשירין.

הבא איכא חרא לריעותא הקשו תוס' מוציא הבהן ותי' לחלק דהתם רגילות להתחסר בבת אחת ועיין בתשו' חכם צבי סי' ג' (פירוש) [תי'] לדבריהם ע"ש דכללא כ"ל דכיון שיש לתלות החסרון בזמן רב דו' ימים משעת הסגר עד עתה לא תלינן בזמן קצר לומר שנחסר בזמן ראית הבהן עד ההסגר ובאמת הה"נ במקוה מי שמבל בו קרוב מאוד למדידה טהור ומשמע דשיעור סמוך היינו עונה אחד והיינו נמי טעמא דמתחלק בין ראהו חי מבערב ללא ראהו אע"ג דודאי פעם אחד היה חי מ"מ שאני היכא דלא ראהו חי מבערב תלינן שכבר מת בזמן רב משנתלה שמת בעונה זו שבין ערב לבקר וק"ל עכ"ד הח"ץ. ונ"ל דמש"ה לא תי' תוס' שם בחולין כלל והניחו בקו' משום דסברת ח"צ הנ"ל היינו רוב פעמים אינו מתחסר בפ"א וזהו בתר דידעינן דאזלינן בתר רובא והתם אזלי התוספות בהס"ד לא הו"מ לשנויי [הבין] תצ"ע מש"ס תניסין (לא, ב) חלוקין עליו תביריו על ר"א עי"ש וצ"ע הא התם אבודין דומה לנגע ואף אם נדחק דשייך אבודין בהקרבה וסיומה דמתחסר מעט מעט מ"מ מאי מקשה התם פשיטא הא איכא לאוקמי באבודין כעין שריפה וכדומה שנעשה בבת א'. והנה עמ"ש פ"ו ליר"ד (סימן שס"ד סק"ב) ודבריו תמוהים מאוד מה שהביא מפסחים (צא) תימה לי הא מבואר דלא אזלינן בתר חזקה דהשתא אלא לקדשים ולא לחולין וא"כ אך יביא לעורה פסח שני. אע"כ צ"ל בכוננת תוס' דפסחים (צא, א) משני דברים או כיון דעכ"פ לקדשים טמא היא מדרבנן וא"כ מדרבנן אסור לו לעשות פסח ראשון וממילא נדחה הוא לפסח שני אפילו מן התורה דהאי איסורא דרבנן דרביעא עליה לא נרע מדיה חבש בבית האסורים. או דנאמר שאני התם דח"ל כמו בגרות לפנינו ביומא דרגילה לחשתנות שהרי גל נפל עליו ואנו מחפשים אחריו אי חי אי מת וזהו פשוט מאוד. ומה ענין זה לנדון דמתר"מ מינן. והא אין לומר שם נוקי אחזקתיה שאינו אבל. ז"א דעכ"פ הרי הוא אבל שעה א' משום שמעט רחוקה ואחר כך כשרוצה לפרוק האבילות מעליה הרי הוא בחזקת אבל. ואפשר דלא שייך ביה ספיא דרבנן לקולא כיון דאתחזק איסורא עמ"ש ש"ך לעיל (סי' ק"י בכלל ס"ס סי' כ') והארכתי בכל הדינים הללו בחי' לסוגיא דעירובין (לא) ע"ש. שוב הראוני כי כוונתי ברוב דברי הנ"ל לדברי ח"י בכור שור במס' מועד קמן ונהנתי גם מצאתי קצת בתשובת נב"י ע"ש.

בְּתַנְיָא חֲמִשָּׁה, לֹא יִתְרֹמוּ אֶסּוּר לֵהֶם לְהַפְרִישׁ תְּרוּמָה וְאִם תְּרָמוּ אֶף בְּדִיעֵבֶד אֵין תְּרוּמַתְן תְּרוּמָה וְאִלוּ הֵם הַחֲרֵשׁ
 שאינו שומע ואינו מדבר וְהַשּׁוֹטֵה שאינו שפוי בדעתו כגון מקרע את כסותו ברה"ר וכיו"ב וְהַקָּטָן שלא הביא סימני נערות. ושלש אלה אינם בני דעת ותרומה צריכה דעת ומחשבה, לכן אין תרומתם תרומה וְהַתּוֹרֵם אֶת שְׂאִינוֹ שְׁלוֹ אִם תורם בלי רשות הבעלים. נְכַרֵי שְׂתָרֵם אֶת שְׁלֵ יִשְׂרָאֵל, אֶפְלוּ בְרִשּׁוֹת כְּלוּמֵר, אפילו אם הישראל עשה אותו שליח לתרום אֵין תְּרוּמָתוֹ תְּרוּמָה כִּי מִי שֶׁאֵינוֹ בִּדְן תְּרוּמָה אֵינוֹ נֹעֵשֶׂה שְׁלִיחַ לְתֵרוֹם, וְהַנְּכַרֵי אֵינוֹ בִּדְן תְּרוּמָה.
חֲרֵשׁ זֶה הַמְדַבֵּר וְאֵינוֹ שׁוֹמֵעַ לְכַתְחִילָה לֹא יִתְרוֹם, וְאִם תֵּרֵם בְּדִיעֵבֶד תְּרוּמָתוֹ תְּרוּמָה. חֲרֵשׁ שְׂדֵיבְרוּ בּוֹ חֲכָמִים בְּכָל מְקוֹם הוּא זֶה שְׂאִינוֹ לֹא שׁוֹמֵעַ וְלֹא מְדַבֵּר.
קָטָן שְׁלֹא הִבִּיא שְׁתֵּי שְׁעָרוֹת, רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, תְּרוּמָתוֹ תְּרוּמָה. רַבִּי יוֹסִי אָמַר, אִם עַד שְׁלֹא בָא לְעֹנֵת נְדָרִים הֵינּוּ לִפְנֵי שֶׁהֵגִיעַ לְגִיל שֶׁל י"ב שָׁנִים וְיוֹם אֶחָד, שֶׁאֵין נִדְרָיו נִדְרִים אֵין תְּרוּמָתוֹ תְּרוּמָה לְפִי שֶׁאֵין בּוֹ דַּעַת לְתֵרוֹם מִשְׁבָּא לְעֹנֵת נְדָרִים, תְּרוּמָתוֹ תְּרוּמָה כִּשֶׁם שֶׁנִּדְרָיו נִדְרִים כִּךְ תְּרוּמָתוֹ תְּרוּמָה.

הקדמה

ענין התרומה כל חלב יצהר וכל חלב תירוש ודגן ראשיתם וגו'. סוד תרומה גדולה נראה מדעת חכמי הקבלה כי היא רומזת לחכמת אלהים על כן אין לה שיעור לפי מיעוט השגתה מה שאין כן בתרומת מעשר והמעשר שרומזת לחכמה אחרונה ולפי שאין השגתה מועט כל כך כראשונה יש לה שיעור והוא אחד מעשר כי היא העשירית שבבנין. אמנם אף אם כי מן התורה חטה אחת פקדה הכרי שיעורה מדרבנן אחד מחמשים רמז לשער העולם אשר בחמשים שערי בינה שהוא קדש ועל כן נתן לכהן שהוא קדש שנאמר ויבל אהרן להקדישו קדש הקדשים (דה"א, כג, יג) ואמר רבותינו ז"ל מפני מה מפרשים תרומות ומעשרות בארץ ישראל? אמר רבי יעקב בשם רבי יהושע ברבי נחמיה מפני שארץ ישראל כאשה בעולה ובעלה מביט בה ואם אינה מתוקנת כראוי במעשרותיה, מיד הזועות באין, שנאמר המביט לארץ ותרעד (תהלים קד, לב). ונפש בעליה הפחתי (איוב לא, לט) וכי יש בעלים לארץ יתברך שמו של מלכי המלכים שהכל שלו שנאמר לה' הארץ ומלואה (תהלים כד, א) אלא אוי להם לבעלי שדות וכרמים בשעה שאינן מפרשים מעשרותיהן כתיקנן כביכול הן מפיחים נפש בעליה של ארץ דבר קשה נפש בעליה הפחתי והבן זה המאמר היטב כי כבר עוררתיך עליו. רקאנאטי על פרשת קרח.

פֶּרֶט לְתוֹרֵם אֶת שְׂאִינוֹ שְׁלוֹ.

שואל הירושלמי, מדוע חש"ו אין תרומתם תרומה וְיוֹכִיחַ מַעֲשֵׂה שְׁלֵהָן עַל מַחֲשַׁבְתָּן אֶף שֶׁאֵין בָּהֶם דַּעַת, מְכַל מְקוֹם עֲצֵם הַמַּעֲשֵׂה שַׁעֲשׂוֹ, הֵינּוּ שֶׁתְּרָמוּ תְּרוּמָה, יוֹכִיחַ שֶׁתְּרָמוּ מַדְעָת, וְתוֹהִיֵה תְּרוּמַתָּם תְּרוּמָה! וְהִרְאִיָה שֶׁמַּעֲשֵׂה שֶׁלָּהֶם מוֹכִיחַ עַל מַחֲשַׁבְתָּם דִּתְנִינָן תַּמָּן שֶׁלְמַדְנוּ בַּמִּשְׁנָה (מַכְשִׁירֵין פ"ו מ"א) הָעֵלּוּ חֲרֵשׁ שׁוֹטֵה וְקָטָן חֲשׂוֹ

גַּבְרִי חֲמִשָּׁה לֹא יִתְרוֹמוּ כו'. ר' שְׁמוּאֵל בַּר נַחֲמָן שָׁמַע לְכוּלְהוֹן מִן הַכָּא ר' שְׁמוּאֵל לְמַד אֶת כָּל אֱלֹהֵ הַנוֹכְרִים בַּמִּשְׁנָה מִכָּאן, מִהַפְסוֹק (שְׁמוֹת כה) דְּבַר אֵל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְיִקְחוּ לִי תְּרוּמָה אֶף שֶׁפְסוֹק זֶה מְדַבֵּר בְּתְרוּמַת הַמִּשְׁכָּן, לּוֹמְדִים מִכָּאן גַּם עַל תְּרוּמַת מַעֲשֵׂרוֹת. מִזֶּה שֶׁנֶּאֱמַר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל דּוֹרְשִׁים פֶּרֶט לְגוֹי. מֵאֵת כָּל אִישׁ דּוֹרְשִׁים פֶּרֶט לְקָטָן. אֲשֶׁר יִדְבְּנוּ לְבוֹ, פֶּרֶט לְחֲרֵשׁ וְלְשׁוֹטֵה שֶׁאֵין בָּהֶם דַּעַת. וּמִהַפְסוֹק וְזֹאת הַתְּרוּמָה אֲשֶׁר תִּקְחוּ מֵאֵתֶם דּוֹרְשִׁים

עינינים

ללוקחים וקונים מאתו יתברך אדון הכל תרומה ההיא, וזהו ויקחו לי לשמי תרומה ממנום בידם. ואחרי קחתם ההפרישה ההיא, ידבר אל הגוברים לנוכח, ואומר מאת כל איש כו' תקחו את תרומתי אשר יביא אתו, אחר שהיא תרומתי כי כבר הפרישה לי לשמי מאז כמדובר. וזוהו צדקתם מסולקת מכל פניה רעה כאמור. כי מלבד היותה מתן בסתר בהפריש אותה, גם נמצאו שלש מצות בידו:

א. ההפרישה, זהו ויקחו לי תרומה, ב. ההבאה, זהו מאת כל איש שכבר היא אתו כי הביאו, זהו שפירש להם משה רבינו ע"ה בצווחו את בני ישראל ואמר (להלן לה ד) כל נדיב לבו יביאה, ג. הנתינה לגובר, והיא תקחו את תרומתי: אלשך פרשת תרומה.

ויקחו לי תרומה פרש"י לי לשמי. וקשה כי כדאי הנותן נדבה למשכן מה שייך שלא לשמו. ויובן הענין עפ"י המדרש שכתב הה"ד לקח טוב נתתי כו' יש בו כסף זהב כו'. דקשה ויקחו לי תרומה. ויתנו מיבעי לי' למימר. אבל באמת כל רצונו ית"ש הוא שע"י המשכן יוכלו בני" ללקבל כל השפעת בני חיי ומוזני. הכל בכח הקדושה. וכל זה בכח התורה שכל העולם נברא בה כמ"ש חז"ל בראשית בשביל התורה שנקראת ראשית ולכן איש ישראל צריך ליקח הכל רק על ידי התורה ונקראת לקח טוב שיכולין ליקח בה הכל כסף זהב שדות כו'. שהלא הכל נברא בכחה. ולכן אסור לאיש ישראל להנות מעדה"ז בלי ברכה. ושמעתי ממז"ז ד"ל כי מאה ברכות בכל יום רמז למאה ארנים שהיו יסוד המשכן כו'. ובודאי הם מאה המשכות שיש לעולם כשורש העליון. וכשהאדם מכוון לקבל הכל לשמו ולכבודו ית' שדרי' הכל לכבודו ברא. או יכול להתרברב בשורש ולהעלות הכל לברכה עליונה זהו רמז נטילת ידיים כמ"ש שאו ידיכם קדש וברכו כו'. וזהו ויקחו לי לשמי תרומה כו' ודו"ק: שפת אמת תרומה.

העלו חרש שוטה וקטן רמב"ם הלכות טומאת אוכלין פרק יד הלכה ב: המעלה פירותיו לגג מפני הכנימה וירד עליהן הטל לא הוכשר, ואם נתכוון שירד עליהן הטל הוכשרו, לפיכך אם העלו חרש שוטה וקטן אע"פ שחיטבו שירד הטל עליהן לא הוכשרו שיש מעשה להן דין תורה ואין להן מחשבה אפילו מדברי סופרים, הפכו בהן קטנים על הגג הרי אלו מוכשרין שאם היתה מחשבה של קטן ניכרת מתוך מעשיו מחשבתו מועלת מדבריהן:

חֲמִשָּׁה לֹא יִתְרוֹמוּ רַמְבַּ"ם הִלְכוֹת תְּרוּמוֹת פֶּרֶק ד הִלְכָה ב: חֲמִשָּׁה לֹא יִתְרוֹמוּ וְאִם תְּרָמוּ אֵין תְּרוּמַתְן תְּרוּמָה, הַחֲרֵשׁ, הַשּׁוֹטֵה, וְהַקָּטָן, וְהַעֲכוּ"ם שֶׁתֵּרֵם אֶת שֶׁל יִשְׂרָאֵל וְאֶפְלוּ בְרִשּׁוֹת, וְהַתּוֹרֵם אֶת שְׂאִינוֹ שְׁלוֹ שֶׁלֹּא בְרִשּׁוֹת הַבְּעָלִים, אֲבָל הַתּוֹרֵם מִשְׁלוֹ עַל שֶׁל אַחֵרִים הֵרִיז תְּרוּמָה וְתִקַּן פִּירוּתֵיהֶם, וְטוֹבַת הַנְּאִיָה שֶׁלּוֹ שֶׁנִּתְּנָה לְכָל כֹּהֵן שִׁירָצָה:

חֲרֵשׁ הַמְדַבֵּר וְאֵינוֹ שׁוֹמֵעַ שֶׁם הִלְכָה ד: חֲמִשָּׁה לֹא יִתְרוֹמוּ וְאִם תְּרָמוּ תְּרוּמוֹת תְּרוּמָה, חֲרֵשׁ מְדַבֵּר וְאֵינוֹ שׁוֹמֵעַ מִפְּנֵי שֶׁאֵינוֹ שׁוֹמֵעַ הַבְּרַכָּה, וְהָאֵלֶם שׁוֹמֵעַ וְאֵינוֹ מְדַבֵּר, וְהַעֲרוֹם, מִפְּנֵי שֶׁאֵין יוֹכֵלִין לְבַרֵךְ, וְהַשִּׁיכּוֹר וְהַסּוּמָא מִפְּנֵי שֶׁאֵין יוֹכֵלִין לְכוּיֵן וְלִהַפְרִישׁ אֶת הַיָּפֵה:

אִם עַד שְׁלֹא בָא לְעֹנֵת נְדָרִים רַמְבַּ"ם הִלְכוֹת תְּרוּמוֹת פֶּרֶק ד הִלְכָה ד: קָטָן שֶׁהֵגִיעַ לְעֹנֵת נְדָרִים אַעֲפ"י שְׁלֹא הִבִּיא שְׁתֵּי שְׁעָרוֹת וְלֹא נִעֲשֶׂה גְדוּל אִם תֵּרֵם תְּרוּמָתוֹ תְּרוּמָה, וְאֶפְלוּ בְּתְרוּמָה שֶׁל תּוֹרָה הוֹאִיל וְנִדְרֵיהֶן וְהַקָּדֵשׁ קִיּוּמִין מִן הַתּוֹרָה כִּמוֹ שֶׁבִּיאָרוּנוּ בְּנִדְרֵים:

וְיִקְחוּ לִי תְּרוּמָה כְּכַתְּבַתִּי, הַש"י הוּא נִגְלָה וְנִסְתָּר, נִגְלָה מִצַּד פְּעוּלָתוֹ וְנִסְתָּר מִצַּד מַהוּתוֹ. עַל כֵּן שֶׁם יְהוָה אֵינוֹ נִהְיָה כִּי הוּא מוֹרָה עַל עֲצֻמוֹת, אֲבָל בְּמִקְדָּשׁ נִהְיָה, כִּי כְּבִיכּוֹל כָּל כֵּךְ הַקְּדוּשָׁה בְּתוֹכֵיָהּ הַמִּשְׁכָּן לִידַע לְהַתְּבוּנָן הַתְּבוּנָתָה מִהַ שֶׁמֶס יְהוָה, כִּמְאֵן דָּאֵרַח מִרִיחַ הַנֶּעֱלָם. וּבְמִדְרַשׁ וְיִקְחוּ לִי תְּרוּמָה, כְּבִיכּוֹל לִי אֶתֶם לִקְחֵיִם, ע"כ. רִמּוֹז לְמַה שֶׁכְּתַבְתִּי. וְזוֹהוּ סוּד לִי לְשִׁמִּי, הוּא שְׁמוֹ הַמִּיּוּחָד. וְהַעֲנִין כִּי הוּי בְּמִשְׁכָּן גַּם כֵּן אִלוֹ שְׁנֵי עֲנִינִים נִגְלָה וְנִסְתָּר. הַנִּגְלָה הוּא פְּעוּלַת הַמִּשְׁכָּן וְכִלְיוֹ כְּאֶשֶׁר צוּה ד' אֶת מֹשֶׁה. הַנִּסְתָּר הוּא שְׁהוּ מַחֲשַׁבֵּין סוּדוֹת הַעֲנִינִין כִּמוֹ שֶׁפִּירְשֵׁתִי לְעִיל לְחֹשֶׁב מַחֲשַׁבוֹת, בְּסוּד צִירוּף אוֹתוּיֹת שְׂבָחָם נִבְרָאוּ שְׁמַיִם וָאָרֶץ. נִמְצָא הַמִּשְׁכָּן מִצַּד פְּעוּלַת הַנִּגְלָה קוֹדֵשׁ, וּמִצַּד הַמַּחֲשַׁבָּה הַנִּסְתָּרָת קוֹדֵשׁ קְדִישִׁים. וְעַל זֶה נִוְכַל לְבַאֵר הַפְּסוֹק וְעֵשׂוֹ לִי מִקְדָּשׁ וְשִׁכְנֵתִי בְּתוֹכָם. דְּקִשָּׁה בְּתוֹכָהּ הִיָּה לוֹ לִזְמַר, אֲלֵא בְּתוֹכָם פִּירוּשׁ בְּתוֹךְ מַחֲשַׁבְתָּן שֶׁל הַעוֹשִׂין אֲשִׁכוּן, שֶׁהוּא הַמִּשְׁכָּן הַפְּנִימִי הַנִּסְתָּר, וּבִבְחִינָה זוֹ הִיָּה שֶׁם יְהוָה נִהְיָה: שְׁלִיָּה פֶּרֶשׁת תְּרוּמָה.

בני ישראל ויקחו לי תרומה הפרשה ממנום בקרב ביתם, ועל ידי כן יחשבו ידיד נפש על תלמוד ירושלמי - ו - תרומות / ברלב, יחיאל אברהם בן בנימין הלוי {עמוד 6} (726077)

ועיקרא אמר בשם רבנן שונה תרומה משאר דברים שנאמר בה (במדבר יח) ונתת לכם תרומתכם הקפידה תורה לציין שצריך מחשבה בתרומה, ואכן את באותם דברים שפתיב בו מחשבה, אין מעשה שלו של חש"ו מוכיח על מחשבתו. ואת ובאותם דברים שאין פתיב בו מחשבה כגון בהכשר טומאה מעשה שלו של חש"ו מוכיח על מחשבתו. וכאן בתרומה הזאיל וכתוב בו מחשבה, אין מעשה שלו אין אומרים שהמעשה שלו מוכיח על מחשבתו.

שואל הירושלמי אמר רבי יוסי, קשייתה קומי רבי שמואל הקשיתי לפני ר' שמואל על הכלל שאמר בשם ר' יוחנן הרי גיטין מחד, אין הגט כשר אלא אם נכתב לדעת, כלומר, לשם גירושין, אבל מאידך הרי אין פתיב בהן מחשבה אין מחשבה נזכרת בגט בתורה, ואעפ"כ משמע מר' יוחנן ואין מעשה שלו מוכיח על מחשבתו, דתנינן, הכל כשירין לכתוב את הגט חוץ מחרש שוטה וקטן כך היא הגרסה. ועל זה אמר רב הונא, והוא שיהא פיקח עומד על גביו והפיקח אומר לו כתוב גט זה לצורך פלוני ואז כתיבת החרש כשרה כי החש"ו עושה לדעת הפיקח. ואם אין פיקח עומד על גביו, אין כתיבתו כשרה. רבי יוחנן בעי ור' יוחנן הקשה לרב הונא, מה מועיל שפיקח עומד על גביו והיינו וכתב לה לשמה! מה מועיל שפיקח עומד על גביו, הרי החש"ו הוא זה שכותב את הגט, האם בזה שפיקח עומד עליו מתקיים בזה הפסוק וכתב לה, לשמה? ומעצם הקושיא של ר' יוחנן משמע שהוא סובר שאין מעשה שלהם מוכיח על מחשבתם. וקשה, הרי לפי הכלל של ר' יוחנן, מאחר שלא נזכרה מחשבה בתורה בגיטין יש להם מעשה, כלומר, אם פיקח עומד על גביו הגט צריך להיות כשר, ולכאורה יש סתירה ר' יוחנן על עצמו!

עונה הירושלמי תוך רבי יוסי ואמר ותירץ תמן שם, בגט זה פתיב וזה מגרש החש"ו כותב, ופלוני הוא המגרש, לכן הקשה ר' יוחנן על רב הונא שאעפ"כ שפיקח עומד על גביו אין כאן "לשמה" ברם, הכא אבל כאן בתרומה הוא חושב והוא תורם שהרי הוא תורם את תרומת עצמו, לכן אם לא היה כתוב בתורה במפורש שצריך מחשבה, הייתי אומר שהמעשה יועיל. ואכן בהכשר טומאה, כיון שלא כתבה תורה מחשבה, אם העלו את פירותיהם והניחום בטל, הוכשרו לקבל טומאה ע"י מעשיהם.

שהעלו פירות על הגט אע"פ שהישוב אף שהחש"ו חשבו שירד הטל עליהן כלומר, אע"פ שכוונתם הייתה שהטל ירד על הפירות אינן כבי יותן לא נתקיים בזה הפסוק (ויקרא יא, לח) וכי יותן מים וכי והפירות לא הוכשרו לקבל טומאה כי אין כוונתם מועילה מפני כלומר, אע"פ שבעיקרון שיש בהן מעשה פעמים שמעשה של חש"ו מועיל, כאן הפירות לא הוכשרו כי ואין בהן מחשבה שאין מחשבתם מחשבה, ולפי שאין הפירות מוכשרים לקבל טומאה עד שהטל יפול על הפירות ברצון הבעלים, ולחש"ו אין דעת ואין רצון לעניין זה, לכן אף שעשו מעשה והעלו את הפירות לגג, אין מעשה זה מועיל להכשיר את הפירות לקבל טומאה כי אין במעשה הזה להוכיח בבירור שמחשבתם הייתה להביא טל על הפירות, בי אולי העלו אותם לגג להוציא מהם תולעים, ואיזהו מעשה שלהן? ואיזה מעשה מוכיח על מחשבתם שאכן העלו את הפירות כדי שהטל יפול עליהם, והפירות יוכשרו לקבל טומאה? רבי הונא אמר, פתפש בהן בטל שתופס את הפירות בידו שירד הטל עליהם ובמעשה זה הוכיח החש"ו שאין כוונתו להוציא תולעים מהפירות אלא כדי שיבוא הטל עליהם, וכשעושה כך מעשהו מוכיח על מחשבתו. הרי לך שמעשה של חש"ו מוכיח על מחשבתו, ואם כך גם במשנה נאמר שתרומתם תרומה! ותנינן תמן עוד ראייה שיש להם מעשה הורידה חרש שוטה וקטן חש"ו שהוריד בהמה לנהר אע"פ שהישוב שיוצאו רגליה אף שכוונתו הייתה לנקות את רגלי הבהמה אינן כבי יותן אם המים שעל רגלי הבהמה נפלו על פירות, אינם מכשירים את הפירות לקבל טומאה, לפי שיש להן מעשה ואין להן מחשבה כלומר, המעשה הזה לא הוכיח בבירור שרצו לתלוש את המים מהנהר, ואין מים מכשירים את הפירות לקבל טומאה אלא אם כן נתלשו מהנהר. אף על פי כן איזהו מעשה שלהן? כלומר, מתי כן מעשה שלהם מוכיח על מחשבתם? אמר רבי הונא, במשפסף בהן במים אם שפסף את רגלי הבהמה במים, מוכיח במעשהו על מחשבתו שרוצה שהמים יתלשו מהנהר ויבואו על רגלי הבהמה. ואם ראינו שיש להם מעשה, קשה ואמר אף הכא יאמר גם כאן, במשנתנו ויוכיח מעשה שלהן על מחשבתן ותהיה תרומתם תרומה!

עונה הירושלמי רבי שמואל ר' אבהו אמר בשם ר' יוחנן. רבי

עיונים

יכתוב, אלא אומר לו, סתם, לכתוב (מצא בקונטרסים). וי"א דיש להחמיר שגם קרוב לא יכתוב לכתחלה, היכא דאפשר באחר (מהר"ק שורש ק"ו). ולכתחלה יכתוב הסופר בידו הימנית; ואם הוא אטר יד, יכתוב בשמאלו (מ"כ בתקון ישן): סעיף ג: כתב הגט אחד מאלו החמשה, אינו גט אע"פ שחתמו בו עדים כשרים ונמסר לה בכשרים. בד"א, כשכתב התורף; אבל אם לא כתב אלא התופס, והניח מקום התורף שהוא מקום האיש והאשה והזמן והרי את מותרת לכל אדם, וכתבו הפקח הגדול הישראלי לשמו, הרי זה גט כשר. (וי"א דאפילו כבי האי גזונא פסול מדרבנן) (טור בשם ר"י):

והוא שיהיה פיקח עומד על גביו שם סעיף ד: מותר להניח חרש שוטה וקטן לכתוב טופס הגט לכתחילה, והוא שיהיה גדול הפקח עומד על גבן. אבל העובד כוכבים והעבד אין כותבין טופס לכתחלה ואפילו ישראל עומד על גבן; הודפס מאתר אוצר החכמה

הורידה חרש שוטה וקטן רמב"ם שם פרק יד הלכה ב: המעלה פירותיו לגג מפני הכנימה וירד עליהן הטל לא הוכשר, ואם נתכוון שירד עליהן הטל הוכשרו, לפיכך אם העלום חרש שוטה וקטן אע"פ שחישבו שירד הטל עליהן לא הוכשרו שיש מעשה להן דין תורה ואין להן מחשבה אפילו מדברי סופרים, הפכו בהן קטנים על הגט הרי אלו מוכשרין שאם הייתה מחשבה של קטן ניכרת מתוך מעשיו מחשבתו מועלת מדבריהן:

הכל כשרים לכתוב את הגט ש"ע אבן העזר סימן כג סעיף א: הכל כשרים לכתוב הגט, חוץ מחמשה: עובד כוכבים ועבד חרש ושוטה וקטן. אפילו האשה בעצמה, אם אמר לה הבעל לכתבו, יכולה לכתבו ותקנה אותו לבעל וחודר ותתנו לה.

ובהגה: והבעל לכתחלה לא יכתוב הגט בעצמו, גם לא יצוה לסופר כיצד ידיד נפש על תלמוד ירושלמי (ו- תרומות) / ברלב, יחיאל אברהם בן בנימין הלוי {עמוד 8} (726077)

ב-יחוסים
הק שחול
העליר
ספר
אור הישר

תזל אמרתו כטל לישראל יפרח כשושנה * וכאור
 בק יזרח להולכי חשכים ואין נוגה להם וכחשם
 כפניהם יענה * כולו בקיום הגט וכולו בתקנות
 חכמים אשר שקדו להתיר העגונה *
 ודברי נרגן הרוצה לעגן על מגן מגן
 שויי ואין קונה : הק שחול
העליר

באמשטרדם

על ידי המדפיס גירארד יוהן יאנסון וכתיב
 הבחור ישראל מונדווי
 ונגמר מלאכתו מלאכת שמים בחדש שניתנה בו
 תורה לישראל
 בשנת לאות לבני מרי לפ"ק

כּוּפֵר

אור הישר

בו נאספו תשובות רמות ומשגבות מאלה הגאונים הגדולים המובהקים המפורסמים אשר שמעם סולק מסוף העולם ועד קופו ומכל אפסים מוקפזר מונגש למו כבוד ויקר דריקו יסודי עולם מזקי חבל אצירו הרועים הרמים והנשאים לבית ישראל עמודי החורה. אשר כל בית ישראל נשען עליהם. על דבר הרעש הגדול והגורל המפורסם במחנה המורים ואוסבו חירה וזרחי חובי ויקרא בשם הנודע למכביר

גט מקליווא

ההדפסה הראשונה היחה בשנת תקכ"ט ואספה תמס ולא נמצאה ויבקשו אותה לשבוע מנועם נוף אמרות הסטורים דברים הקדושים שילאו מפס ענקים הגאונים אשר מפיסם אני חיים ולא ימצאו אף אחד צעיר ושיים במשפחה לזאת קמתי אני לטביא הספר סיקר הזה שנית לבית הדפוס בהסכמת גאוני וגדולי דורני שיחי ותקנתיו מחרולי הטעותים שהי' בדפוס הראשון וגם המראה מקומות במקורים המובאים שמה ובחקירות נחילות לבין דברי חכמים הגאונים זי"ע כאשר עיני הקורא יחזו. סגנתים צבולי סיריעה קראחים בשם

נציצי אור

הנבי יקיתיאל זרמן שור מדוקלא בן לא"ח מו"ר הרב הגדול החו"ב שכו"ח מוכי יעקב אברדם שור ז"ל מבראד ומנ"כ צעיר לבוב.

גם סגתי הכחז רצנות שנתנו הנבי צערלין להגאון הגדול הקדוש בעל המחבר ספר פני יהושע זי"ע.

בהשדלות ממלכה של הרב המופלג וכו' מוסי יהושיע צבי וזילף כ"י מו"ל מכ"ע "מחזיקי הדת" בלבוב.

לעמבערג

לפ"ק

תרסב

בשנת

OR HAJUSCHOR

Verlag von S. Schorr, Dukla, Galizien
(Nachdruck verboten)

Druck von Ch. Rohatyn. Lemberg 1902.

מפתחות

סימן

- א גופא לעובדא וסידנא הנט ומעשה ז"ד לפני הגאון המפורסם מוסי ישראל ליפסין ז"ל המסדר אביד קליף
- ב ערעור הראשון מהגאון המפורסם מוסי טעבלי העם אבדיק מנהיים לבי דינא רבא דפפד"מ.
- ג מכתב הראשון מהגאון החסיד המפורסם מוסי אברהם אביש ז"ל בעטמח"ס זכרון יוסף אבדיק פפד"מ וזית דינו הגדול להגאון המסדר .
- ד חקנות הגאונים וכרוזים מכתב ה"פ ומשנה שמיג ומשנת תמ"ח הנרשמים צפוקס הקהל בפפד"מ.
- ה מכתב והשובה ארוכה מהגאון המסדר להגאון אבדיק פפד"מ וז"ד הגדול.
- ו מכתב שני מהגאון המסדר להגאון אבדיק פפד"מ וז"ד וגם נוסח הגביע בקליף.
- ז מכתב מהגאון אבדיק מנהיים להגאון מוסי הירש קאלינעלבונין אבדיק פפאלן.
- ח מכתב מהגאון אבדיק פפאלן להגאון אבדיק קליף והשובתו אליו.
- ט מכתב והשובה ארוכה מהגאון אבדיק פפאלן להגאון אבדיק מנהיים.
- י מכתב והשובה ארוכה מהגאון מוסי אליעזר קאלינעלבונין אבדיק סאגני להגאון אבדיק מנהיים.
- יא מכתב והשובה ארוכה מהגאון מוסי יוסף בעטמח"ס שו"ת זכרון יוסף אבדיק פיורדא ז"ל להגאון אבדיק מנהיים.
- יב מכתב מהגאון אבדיק פיורדא להגאון אבדיק פפד"מ וז"ד.
- יג מכתב שניה מהגאון אבדיק פיורדא להגאון אבדיק פפד"מ וז"ד.
- יד דברי הרב ר' שמעון קפינסאגין ומכתב וסוממט מהרב סאון אבדיק פפד"מ וז"ד לק"ק זונא.
- יז התללות ר' שמעון קפינסאגין וספוריו זכ"ס שנעשה עמו בפפד"מ.
- יז מכתב שני מהגאון אבדיק פפד"מ לק"ק זונא ע"י חכי מצי דינא רבא.
- יז מכתב מצי דינא רבא דק"ק פפד"מ להגאון מוסי שאול אבדיק אמסטערדס.
- יח תשובת הגאון אבדיק אמסטערדס על מכתבם דבי דינא רבא דפפד"מ.
- יט שוב מכתב מצי דינא רבא דפפד"מ להגאון אבדיק אמסטערדס.
- כ תשובת הגאון אבדיק אמסטערדס על מכתבם שני דבי דינא רבא דפפד"מ.
- כא מכתב קובלנא מוסי יעקב גינלסוויצן אבי המחנרשה לכל גאוני סדור.
- כב תשובת הגאון מוסי יואל אוסטרליך ראב"ד דק"ק בערלין על מכתב קובלנא כ"ל.
- כג מכתב מהגאון מוסי יואל אוסטרליך להגאון אבדיק קליף המסדר.
- כד מכתב מהגאון מוסי יעקב עמדין ז"ל לרוב הגאון אבדיק קליף.
- כה תשובת ארוכה מהגאון מוסי דוד אבדיק דעסי להגאון אבדיק קליף.
- כו מכתב והשובה ארוכה מהגאון מוסי יצחק הלוי סרוויץ אבדיק סאמבורג להגאון אבדיק קליף.
- כז מכתב והשובה ארוכה וגדולה מהגאון מוסי ארי לייב בעטמח"ס שאגת ארי אבדיק מין להגאון אבדיק קליף.
- כח מכתב מהגאון מוסי יעקב עמדין להלמידו אחד ופסק וסכמט בעלם הענין.
- כט מכתב והשובה ארוכה מהגאון מוסי שאול אבדיק אמסטערדס להגאון אבדיק קליף.
- ל מכתב והשובה ארוכה וגדולה מהגאון מוסי יחזקאל סג"ל לנדא אבדיק פראג בעטמח"ס נודע זיכודא להגאון אבדיק קליף.
- לא מכתב והשובה ארוכה מהגאון מוסי יוסף שטיינשארט בעטמח"ס שו"ת זכרון יוסף להגאון אבדיק קליף.
- לב מכתב והשובה ארוכה מהגאון מוסי יוסף העשיל לבז אבדיק ור"מ דק' שוואבאך ורז סכולל בכל מדינות אנהבאך להגאון אבדיק קליף.
- לג מכתב מהגאון יואל אוסטרליך לרוב מוסי שמעון קפינסאגין.
- לד מכתב מהגאון מוסי זלמן אבדיק לונדען לאצו הגאון מוסי יעקב עמדין.
- לה מכתב מהגאון מוסי ארי לייב בעטמח"ס שאגת ארי להגאון מוסי שאול אבדיק אמסטערדס.
- לו מכתב שני מהגאון מוסי ארי לייב בעטמח"ס שאגת ארי להגאון מוסי יחזקאל בעטמח"ס נודע זיכודא.
- לז מכתב פיוס וברקש מהרב מוסי שמעון קאפינסאגין להגאון אבדיק פפד"מ.
- לח מכתב מהגאון מוסי יחזקאל לנדא אבדיק פראג לרוב מוסי שמעון קאפינסאגין.
- לט סכמט ופסק הגאון מוסי יעקב עמדין לרי שמעון ק"ס.
- מ עוד שניה מהגאון מוסי יעקב עמדין לרי שמעון ק"ס.
- מא מכתב מהגאון מוסי הלחן אבדיק דאגני בעטמח"ס סדרי עכרס להד מצי דינא רבא דק"ק פפד"מ.
- מב תשובת סדין מפפד"מ להגאון בעטמח"ס סדרי עכרס.
- מג חזר הרב הגאון אבדיק דאגני במכתב שניה אליו.
- מד מכתב מהגאון מוסי שאול אבדיק אמסטערדס לרוב מוסי שמעון קאפינסאגין.
- מה פסק כללי מהגאון מוסי ארי לייב בעטמח"ס שאגת ארי לרוב מוסי שמעון קאפינסאגין.
- מו פסק מהגאון מוסי יחזקאל סג"ל לנדא בעטמח"ס שו"ת נו"ב.
- מז פסק כללי מהגאון מוסי יוסף שטיינשארט לקהל פפד"מ.
- מח תשובת קהל פיורדא לקהל פפד"מ.
- מט טסקא דסזמונחא מצי דינא רבא דק"ק פפד"מ לאצו המחנרשה לעיר זונא.
- נ מכתב מצי דינא רבא דק"ק פפד"מ לקהל זונא.
- נא פסק מעשרה חכמי הקלויז לעיר זונא המפורסמים.
- נב פסק מהגאון מוסי שלמט בעטמח"ס מרכבה המשכה.
- נג מכתב מהגאון מוסי יחזקאל לנדא בעטמח"ס שו"ת נו"ב לרוב מוסי שמעון קאפינסאגין.

)=

מכתב

אור

סי ל

הישר

לו

ואין לכוין מדברי הגמי כדעה הרמב"ם והוא ברש"י
 סי' מי שאלחו דף ע"ג דפריך בגמי וליחוש
 דילמא קורא אחדי' איך חמס אחדי' (א) וכחבו החוס'
 דיה ניחוש וכי' למס לנו לחשבנו לשופט ונאמר שאינו
 גמ וענגן אשחו חכס. והנה ראהו טיבו של מהרש"ל
 בכונת דברי החוס' יוחר ממס שראהו עינו של
 המהרש"ל ז"ל וספיקר בדברי החוס' בדברי מהרש"ל
 ז"ל שפיקר הקושיא הוא למס נחזיקנו כשומע ולא
 נבדקנו יוחר כלל יש לחלות קורא אחדי' ונדקי' בדברים
 אחרים. והמהרש"ל לא עיין בבי' סי' קי"ט (ב) שכי' יש
 לדקדק וכי' משום האי חששא נכתוב הגמ. ותיק
 הרש"ל בשם החוס' עלמא דסי' למס נענגן אשחו
 ולא נבדוק יוחר דילמא קורא אחזו ונדקנו בדברים
 אחרים הרי שרש"ל בשם החוס' עלמן כי' בדברי
 מהרש"ל. והרב מקליף לא דק שאפילו לדבריו שנסמך
 על דברי המהרש"ל אין כונת המהרש"ל להכשיר
 מספק שאין לזה מעס להכשיר מספק ואי' משום
 דמקמינן האיך על חזקתו שאינו שומע. אדרבה הטמ
 האשה על חזקתה שהיא אי'א. אלא הסי' בדברי
 המהרש"ל שאין בדיקה זו קרובה יוחר מבדיקה דמחני'
 ואי' מס לנו בדיקה זו מה לנו בדיקה דמשנס עכ"פ
 יאל לנו מדברי החוס' שפיקר קי' הגמי הוא למס לא
 נבדקנו יוחר משמע דאי' לאו חשש שמה קורא אחזו
 ניחא שאין בודקין יוחר. ואי' כדברי רבינו שמה ורי'א
 אפילו אם נחברר לנו שסוא שומע צה ואם אינו שומע
 צהאר ענינים אינו נחשב שומע ואכתי' נבדקנו יוחר.
 ועוד דלא משני מידי דליירי בפירי. ואלתי' קשה
 נבדקנו צהאר דברים אומר אני ולדעה הרמב"ם מי
 ניחא. והלא בודאי פסק הרמב"ם הוא לפי פסק
 הסלכס. דקיי"ל כרי' דאמר אפילו צהאר מאלו. אבל
 רי"ס דאמר עד דעביד לכולו. איך מס יענה רי"ס
 לדברי רי' ישמעאל דודאי לא עדיף סך בדיקה מחדא
 מהנך ארבעה דלא מהני לרי"ס ואיך למס נסמך ונחזיקנו
 לשומע ולא נבדקנו צהאר דברים. אלא דאי' צנחחק
 שאני צפרמ נחחק מתוך צוריו והא' ראוי' דעיינן
 בדיקה ובלא בדיקה כלל חיישינן מן הסחס שהוא שומע.
 ועוד שאפילו לדעה הרמב"ם עכ"פ צעין שיכי' שומס
 בדבר גדול שיכי' שפוח גדול כמו הני דחשיב צחגיגה.
 (ג) וכמו שכתב בי"י בשם מהרי"ק סי' קכ"א ח"ל
 ונחשבה מהרי"ק שורש י"ט כי' ח"ל ולא ידע מר מס
 שהשיג רי"א כסן לרי"מ על אדות הגמ שניתן צוירלצבורג
 ח"ל. אם לא הוחק שופס בדברים האמורים בפ"ק
 דחגיגה הרי הוא כפקח לכל דבריו זאל יראה צעיני

כ"ח דלאו דוקא הני דסיק דחגיגה אלא שדברו ח"ל
 צכס אך דמתוך לשון רי"א לא משמע כן. ויראה צעיני
 מכ"ח שהניע זה לשפוח גדול כמו הני דסיק דחגיגה
 וכי' עיי"ש. נמלא שאפילו למי שסובר דלאו דוקא הני
 דחגיגה חס עלמא דעה הרמב"ם עכ"פ צעין שפוח
 גדול כמו הני דחגיגה. ואיך איך שוקל לנקול שפוח
 של זה דעהו אם הוא שפוח גדול כמו הני דחגיגה. מד
 שיגזור אומר שהגמ צמל וצפרמ שחכמי פפדי"מ לא
 ראוהו צעה שפוחו ומפי השמועה סם שוקלים שפוחו
 של זה עד היכן מגיע ומי חכס וישמר אלא ויתבונן
 בדעהו כח שגטון של זה כמו חכמי ק"ק פפדי"מ :
ואומר עוד איך מלאו לבס לומר שהגמ צמל אפילו
לקולא להחירה לכתן וסרי' אפילו אם ה"י שומס
גמור שה"י עושה כל ארבעה דברי שפוח המפורשים
בחגיגה והוחק צכס כמה פעמים אפילו הני הגמ
שנותן צבי"ד וצבי"ד מלמדיו אוחזו ככגו ומסברין לו
עניני צמול מודעות וניסול ההנאים וציונין להחירה
צגמ זה. אין לך גדול עומד על צבי"ד יוחר חכס. והנה
צמס' גיטין דף כ"ב ע"ב צמשה סכל בשנים לכתוב אה
הגמ אפילו חשי"ו ומוקי' לה ר"ס צגמי' צגדול עומד ע"ב
וסרי' צגדול עומד ע"ג יודע לכתוב לשמה וכי' החוס'
שם ד"ס והא' לאו דחלינת חשי"ו ה"י כשר משום דכל
חליטס הוא צבי"ד וסוי' גדול עומד ע"ג או לאו דמעטיכסו
קרא חרש מעטס קריאה וקמן משום אית כחוב
צפרשה ואף שכי' החוס' שם צמס החוספתא דשומס
לאו צן חליטס הוא אף שצבי"ד מלמדיו אוחזו משום דלא
מוכרח מילחא דעביד לשמה כמו צכחיצת הגמ שמוכחא
מילחא שכותב לשמו ולשמה. ומינס דסקי' שומס
שגירש לא מוכחא מילחא. וסרי' זה דומיא דחליטס.
מי"מ מעטס לא מוכחא מילחא רי"א להכשיר בודאי' אבל
איך אפשר לסמוך ע"ז לקולא שסרי' אם ה"י לנו פוכח
שפוחה לשמה ה"י הגמ גמ גמור אפילו להחירה
לכשהא. ומשום חסרון הסוכח רי"א להחיר אבל ג"כ
רי"א להחלים להיפוך שלא ששה לשמה. צשלמא צלא
גדול עע"ג רוב מעטיו שומס מקולקלן' אבל צגדול עע"ג
כפסוך הוא. ולא עוד אלא שאני אומר גוף הדין שחלמינו
החוס' מהחוספתא ה"יאל צמחלוקת צגוי' וסרי' איחא
צירושלמי סי"א דחרומות סלכס אי' חוכיח מעטס שלו
פל מחשבהו (ה) רי' שמואל רי' אצוהו צמס רי' יוחנן
וכי' אה שכתוב צו מחשבה אין מעטס שלו מוכיח על
מחשבהו וכלן הואיל וכי' צו מחשבה ונחשב לכס וגוי'
אין מעטס שלו מוכיח על מחשבהו אמר רי' יוסי קשייתו
קומי' דמר שמואל הרי גיטין (ה) וכי' עד דמסיק
דלתי'

נצוצי אור

על דמלחא שפיר גס אם לא יכוין דיש לנו להקל
 משום שיגון ולומר דסקור אחזו. ולפי דברי המהרש"ל
 לפנינו לא אצין קי' על סרב הגאון מקליף דהא המהרש"ל
 כי' צכדיא דיש לנו להקל משום שיגון וחינו להכשיר
 אף מספק. (ג) פיין צחשובה הקודמת לזאל ד"ס אבל
 ולעיל סי' י"א : (ד) היינו דלמס חשי"ו שחרמו אף
 בדיעבד אין חרומתן חרומה נימא דיוכיח מעטס שלכס
 על מחשבהם כמו גבי סכשר : (ה) פי' דבימינן אינס
 כשרים לכתוב רק כשגדול עע"ג הא בינס לצין עלמס
 פסולין ואמאי הא גס שם אין כתיב צו מחשבה ואיך
 נימא דיוכיח מעטס שלכס על מחשבהו ויכי' כשר
 אפילו

(א) דצמשה שם איחא צאם נחחק ואמרו לו נכתוב
 גמ לאשחך וסרכין צראשו צודקין אוחזו גי"פ אם
 אמר על לאו לאו ועל סן סן הרי אלו יכתבו ויחנו.
 ודני רבי ישמעאל חנו דאומרים לו דברים של ימות
 החמה צימות הגשמים ודברים של ימות הגשמים צימות
 החמה ופריך שג"ס אילימא גלופקרא וסדיני פי'
 אם יכסוהו צבגדי פשחן צימות הגשמים או להיפוך
 דילמא אחזו סקור צימי החמה או החוס צימות הגשמים
 ומשני צפירי עכ"ל שג"ס ס"ל. (ב) כי המהרש"ל
 פי' דברי סחוס' דלעיל דלמאי סך בדיקה דרי' ישמעאל
 עדיפא מבדיקה דמחני' הא צבדיקה כו' לא נוכל למיקס
י

אור

סי ל

הישר

דלתי ר"י דתרומות (ו) כרי ישמעאל בנו של ריב"ב.
 ור"י דגיטין (ז) כרבנן דתנן חש"י שקדשו אין קידושין
 קידושין ר"י בנו של ריב"ב אומר בינם לבין עצמם
 אין קידושין קידושין בינם לבין אחרים קידושין
 קידושין (ח) כרי דלר"י דתרומות דלתי כרי
 ישמעאל גם בקידושין מוטיל בשאחרים עומדים על גבם
 דכ"ינז בינם לבין אחרים אף דלא מוכחא מלחא דתניא
 ממש לחליצה וא"כ הוסיפהא אח"י כרבנן ור"י יומנן
 דמוקי בגיטין דף כ"ג ע"א כרימ היינו ר"י דגיטין
 שמיא בירושלמי ורבס דב"ח דמוקי שם חליצה דר"י
 כריא דאמר עידי מסורה כתי היינו ר"י דתרומות
 דירושלמי וא"כ כוונת הגמ' ממש ע"ד הירושלמי .

(ט) ונ"כ אין כוונת הגמרא בשיר מקום הסורף דמוקי
 שמואל אלא בגטע"ג ור"י בנו של ריב"ב ולפי"ז גם
 אם שוטם עצמו מגרש בגדול עטיג מכי לר"י ולר"י
 דתרומות ואין אלו לריב"ב לחילוק החוס' בין התיבת
 הגט לשאר דברים שכל עיקר הוכחת החוס' הוא
 מההוספהא דפוסל בחליצה וכיון שזכ"י לר"י דתנאי
 פלוגי דה א"כ הוסיפהא הוא כרבנן ולר"י משנתינו
 דגיטין כרי ישמעאל. וא"כ לרשב"א ור"י ור"י
 וסבורא ור"י לרעה בעטיג שפסקו כרי"ס עיין
 בב"י סי' קכ"ג אפילו שוטם ממש שגירש ור"י עטיג
 הגט כשר לגמרי ואפילו לשאר הפוסקים שפסקו כשמואל
 בשיר מקום הסורף מ"מ אין הפסג לומר שאם כתב
 הסורף בגטע"ג שיהא הגט צלל בודאי אלא משום ספק.
 שמה לא סמכינן על הוכחת מעשיו כרי"ס מחבבתו
 לשמך. ואין מלחא חכמי פפד"מ לומר שמוחת אפילו
 לכסוה. בדבר שהרבה פוסקים מכשירין הגט אפילו
 לגמרי אפילו בשוטם ממש :

ואחר שבארתי שאפילו לדעת המחמירים אין כאן רק
 ספק א"כ אי אומר אם ה"י כאן שני כתי עדים
 המחכיבים ז"י"ז בטהרה גמורה על מסות בעל בשעת
 כתיבה ונתינת ממש וכה אחד אומרים שתי שוטם
 גמור. וכה אחד אומרים שתי פיקח גמור וה"י חכמי
 ק"ק פפד"מ מקבלים עדים שתי בעל שוטם גמור
 בשעת כתיבה ונתינת הגט וה"י אותן העדים מכחישים
 הרב המחמיר דק"ק קלף וצ"ד כדק אין אומרים
 צדון זכ אוקי חרי לבדדי חרי ואוקי אבס אחזקה א"א
 שתי פכ"פ מחזקה א"א כבר יתאש שאפילו לכת האומרים
 שתי שוטם ממש מ"מ כיון שהצ"ד עמדו ע"ג אפילו
 לביטול מחמירין אין כאן חזקה א"א רק ספק א"א ור"י
 כתב כה"ך צללי כספיקות דאפילו לרעה הפוסקים
 דבזקה איסור לא מכי ס"ס מ"מ סיכא דאיכא ג'
 ספיקות מותר מפעם שחזקה איסור משום ספק כראשון
 כדאי אבל לא משום ל"י כדאי עם החזקה וא"כ צ"ח
 אפילו לדברי הכת שתי שוטם מ"מ לפי דבריהם ספק
 הוא וע"י חזקה איסור אכן משוינן ספיקא דידכו כדאי
 וה"י כאלו מעידים פלי' שיהא א"א והאחרים שמעידים

שתי פיקח מעידים שתי פנוי. ומלך הסגרה ג"כ
 אין ספק של אלו מו"א מדי דאי של אלו :
 ועוד כיון ששני כתי עדים מכחישים נחול צחר השתא
 וכרי הוא צריא ופיקח לפנינו ולא שייך לומר
 זיל צחר מעיקרא שתי פעם אחד שוטם שתי החזקה
 דמעיקרא ליתא דאף דאולינן צחר מעיקרא ליכא אלא
 ספיקא וחזקה דהשתא ברורס. וה"י מקום להאריך
 בפעם הזה אם ה"י כאן בלחמ צ"י כתי עדים לפנינו
 המחמישים ז"י"ז. אבל כפי ראיתי ככל כתי ק"ק פפד"מ
 ור"י ס"ס לא נהקבל שום עדות לפנינו על שעת
 הגירושין ממש ועיקר קבלת עדותן על מה שטעס
 בק"ק מחסיים וצדק . וגם נלחמו בצדק דברי הרב
 המסדר שכתב שהמגרש הגיד צפניו ציטותו בקלף
 שהוא בורה מחמת אימת מות זכו עיקר תלונה מבמי
 ק"ק פפד"מ על שעת הגירושין שמשבין זה למופת
 שתי שוטם חס כבר בארתי וטוד יתבאר ולכן לא
 ארחיב דיבור במה שאין לרדך בו *

ובמה שכתבתי וכתבתי ירושלמי דתרומות דלתי צ"ח
 תנאי הוכח ל"י מה שקשה לפי פי' החוס' שתי
 דבחרש שהורף לומר צו טעס שאינו ראוי לחליצה
 מפעם דלאו בני קריאה ניבכו ה"א אי לאו כתי ה"י
 מהני באחרים עומדים ע"ג. וא"כ קשה גם נמי יהא
 מהני צו אחרים עומדים ע"ג ול"כ תנן נחחרש הוא
 אינו מו"א בולמיה ציבמות ר"פ חרש. ואם נימא משום
 שצריך לומר בשעת כתיבה כרי"ז נימך ואם לא אמר
 לרעה קתה הגט צלל ולרעה קתה פסול עכ"פ עיין
 בס"י קל"ו מ"מ קתה מה הקשה ריב"ב לרבנן שם צ"י
 חרש מפני מה האיש שנתחרש אינו מו"א והאשה
 שנתחרשה יול"א. ומאי קוביא האיש צריך שיאמר כרי"ז
 נימך והאשה די בשתיקה. ורבנן נמי לא הוצרכו להשיב
 שהאשה יול"א לר"ה ואלא לר"ה והאיש אינו מו"א
 כי אם לר"ה וחיפוק לכו אפילו אם גם האשה לא
 היתה יול"א כי אם לר"ה אכתי הפרש יש זה צריך
 שיאמר חו אינא לריב"ב רק שהקבל מר"ה די בשתיקה.
 אלא דאי ה"א ליתא ובפלוגתא תלי דלר"י בנו של
 ריב"ב מהני אחרים ע"ג. אפילו בקידושין ולרבנן לא
 מהני וסוגיא דפי' חרש אח"י כרבנן ולכ"י גם נשחטס
 אינו מו"א. אבל לר"י ישמעאל בנו של ריב"ב ור"י
 דתרומות אח"י כוונתי ולר"י גם רב"ח חליצה דר"י
 בגיטין דף כ"ג דמוקי כרי"א היינו עצמו ר"י
 דתרומות ובגדול עטיג נימא דגם נשחטס מו"א באחרים
 עטיג ואם נל"כ לומר דגם סוגיא דפי' חרש אח"י
 אפילו כרי"י דתרומות אמינא שז"י לאו שהאשה יול"א
 שלא לר"ה לא היתה חרשת מחגרשת אפילו לר"י
 ישמעאל דירושלמי שאל"כ אין כאן מעשה שיוכיח על
 מחבבתה כלל ונשחטס הוא שאינו מו"א מיירי בנשחטס
 לגמרי עד שאינו מבין אפילו בשאחרים עומדים על
 צ"ו ומכרי ל"י ולא סגי :

וכיון

נצו"א א"י

(א) דבר מפורסם הוא דהגאון הכסיד מו"לגא ז"ל אמר
 צפ"י של הוסיפהא זו דתיבת קדשו קאי על אפר פרס
 וע"ש בירושלמי בגליון ט"ס מהגאונים צעלי מפסי' :
 (ב) עיין בס' ביה מאיר על א"ש ע"י ק"א ובחש"ר
 ביה אפרים חא"ש ע"י פ"ע וס"י ק"א שחולקים
 עליו דשוטם אין יכול לגרש בגדול עטיג :
 עיין

אפילו באין גדול עטיג : (ו) פי' דקאמר דטעמא משום
 דכ"י צו מחבבת ה"א לאו כתי ה"י ח"י חרומתן תרומה כרי
 ישמעאל בנו של ריב"ב דקידושין דקאמר דאם קדשו
 צפני אחרים ה"י קידושין : (ז) פי' דפוסל אפילו בגדול
 עטיג כרבנן דקידושין דלא מחלקן וס"ל דלעולם קידושין
 ש"כס לאו קידושין אפילו כגדול עטיג וה"י בגיטין :

אור

סי' ק

הישר

לח

וכיון שאין להחזיקו בשופט ולדאי אנו אומר שיש עוד מקום להקל ולומר אפילו אם ה' בשעת הגם כמו שה' במנהיים. דלפי האגרות שזאלו לדי מנזאל שהמגדש גם קודם החונחו משעם שזאל לקרחת הכלה מחוק לעור מנהיים ה' זו סימני מורא ופחד וכן כל אוחן סימני שקודם החופה. איכ כשם שאלו דנין על הגירושין כך אנו דנין על הקידושין וגם הקידושין המה ספק שזאל שופט ה' בשעת שקידש. ואיכ מותרת מטעם ס"ם שזאל שופט ה' בשעת קידושין ואחיל חלים שזאל גם בשעת הגירושין ה' חלים וס"ם מהספק לכל דל. וספק הראשון מהיר יותר מן האחרון שזאל האמר שני הספיקות הם משם אחד שזאל איכ שזאל פנוי. לכן אנו אומר לא כן הוא הספק הראשון שזאל חלו הקידושין וירי ה' פנוי לגמרי ומותרת אפילו לכסן. ואחיל שזאלו הקידושין שזאל חלו גם הגירושין וירי ה' גרועה ומותרת לעלמא ואסורה לכהונה ואין לומר דבזקת איסור לא מהני ס"ם שזאל על החלת הקידושין אנו דנין ואין כאן חזקת איסור ואיכ אם נחשב זה לס"ם איכ קשין דברי דב"י בסו' קב"ל ד"ה ודוקא בנשתתק וכו' ולכאירי ס"ל דאלם מעיקרא ח"ל בדיקה וכו' ואם מפני שזאל אלם מחזקין ל' בשופט איכ ל"ה בקידושין ממש ומיהו אפשר כיון דאינו חרש גמור לא מספקין ל' בשופט לגמרי אלם מספקין בעתים חלים ועתים שופט ושזאל כשנשאל ה' חלים ועכשוו כשנגרש הוא שופט וכו' שו"ת דב"י ולפמ"ש ה' לנו להחיר מטעם ס"ם שזאל בשעת הקידושין ה' שופט ואחיל חלים שזאל גם עתה בשעת הגירושין חלים. זה אינו דשם לענין אם לריך בדיקה קאמר דב"י איכ כיון שיש בדיקו לברר איך כסמוך על הספק שזאל הוא משופי וחלים וסלא נוכל לבדוק אולי יברר שזאל שופט ואיכ אחתי תקשה מפי חרש דקיי"ג ע"כ דקאמר דלוי לריא חרש עתים חלים כו' קדושי מלי מקדש גרושי לא מלי מנרש ושם משמע דלא מהני בדיקה וכן כ' בדריא בסו' קב"ל ה"ל ואיכ דליכא שום בדיקה נחיר מכח ס"ם ה"ל כלעג"ד שאין עושין ספק לכתחלה להחיר לגרש שזאל יהי חלים בשעת הגירושין אצל כיון שכבר נחנרשה שפיר יש להחיר מטעם ס"ם וכנ"ל :

ואם נימא שזאל שזשעת קידושין עדיין לא עשה שום מעשה שגשון ואף שה' מפחד אין הפחד והמורא סו' שגשון ואח"כ כאשר ברה בנבנה זה עיקר שגשון שלו. אף אנו נאמר שגם ביותו בקליף לא עשה שום מעשה שגשון רק שה' מפחד ומתירא ואין זה שגשון וכבר הבנתי מכותלי פסקיהם וכרחיהם ואגרוחיהם של חכמי ק"ק פפדי"מ שטעמם כיון שכבר הוחזק לפי דעתם במעשיו במנהיים לשגשון איכ כיון שגם בקליף אמר שמתירא וחו אחד משרטו שגשון הראשון ואף אם בשביל זה לבד לא ה' נחשב למשוגע מ"מ זכו אית וראוי שזאל נתרפא. ואיכ אנו מחזקין אותו בחזקה משוגע כדמעיקרא :

וכל זה לפי דמיונם שפ"י מעשיו במנהיים ודאי נחשב למשוגע ואנו אומר לא כן. וראוי ברורה מדברי הרשב"א הובא דב"י ר"ת סו' קב"ל ח"ל שאלל הרשב"א ה' דאמר רבא עתים חלים עתים שופט וכו' השונה

איברה מסתברא דעתים חלים עתים שופט בשעה שזאל חלים הרי הוא כפקח לכל דבריו וכו' ומסתברא דאפילו חלים בעלמא שאינו שפוי לגמרי הרי הוא כסתמא וכו' כשהוא מדבר בעניניו ואינו קודע אה בגדיו ואינו לן דבכ"ק ואינו יולא יחידי דלילה. ואינו מאבד וכו' . ואעפ"י שזאל חשש ועדיין סימני חוליו ניכרים בגופו שלא נתרפא לגמרי אלם כאלם המסתחק בחוליו אפ"ה בשעת חלימתו הרי הוא כפקח לשעה ע"ל הרשב"א ז"ל ולפי שזאל שנין מיידי שה' בתחלה חולה ונשתקט בחוליו ועתה מחחיל להתרפאות והוא עתים חלים וגם בעת שזאל חלים אינו שפוי לגמרי אלם שאינו מקדש כמותו וכו' ואפ"ה הרי הוא כפקח ולא אמרינן כיון שמחולו זה נשתקט ועדיין קלח סימני חוליו זו ואינו שפוי לגמרי ועתים הוא שופט לגמרי ואיכ נחזיקו לשופט כמעיקרא ואפ"ה אמרינן דלא מחזקין רעותא כזאל שזאל בו לע"ע ק"ו בגד"ד שזאל שזום פעם לא עשה מעשה שזאל גדול ואף ששאר זו שזאל לא נחזיק רעותא כלל יותר ממה שה' רואין וכיון ששזום הפחד לא ה' נחשב לשופט מחלה גם עתה לא נחשיבו כשופט :

ועוד אומר אנו שלדעתנו. ליכא פלוגתא כלל בין הרמב"ם ז"ל ובין ר"ש ורבינו אביגדור כהן ז"ל וגם הרמב"ם מודה דלא מיהשב שופט כי אם זאל מארבעה דברים שהזכרו דב"י בדריא. דהא ודאי כך מילתא עעמא דב"י שרבינו הגדול הרמב"ם ז"ל לא חידש לנו דין זה דשופט דל"ד זורק אבנים וכו' רק בשלי עדות ולכא לא הביא חילוק זה דה' שהיפה פ"ז הלכה ה' ששם כחב ששחיטה שופט פסולה וכן לא הביא דין זה דב"י מהלכות גירושין הלכה י"ז או דב"י הלכה פ"ו או דב"י הלכה מ' או דב"י מ"ה הרומות הלכה ב' או דב"י מ"ה חגיגה הלכה א' או דב"י כ"ט מ"ה מכירה הלכה ד' וכו' כל אלו קדמו להלכות עדות ואם נאמר ששחיטין עד סוף כל המקומות שזאל מהם משיבט ובהלכה אחרונה נתן כלל על כולם. איכ קשה לי לשגור של הרמב"ם ז"ל שם דה' עדות דב"י הלכה פ"י ח"ל השופט פסול לעדות מן החורה לפי שאינו בן מלאת ולא שופט שזאל מהלך ערום ומשבר כלים חורק אבנים בלבד אלם כל מי שנערפס דעתו ונמלא דעתו משובשת חמיד דבר מן הדברים אפ"ה שזאל מדבר ושזאל כענין שזאלו הדברים ה"ו פסול וכלל שופט יחשב. ואם כוונה הרמב"ם ז"ל ליתן כלל זה לכל עניני שופט בכל מקום שהזכיר בסלכותיו הכה דריני מכירה ודריני תרומה ודריני חגיגה לא שייך לשון פסול וסתם ה"ל להרמב"ם ז"ל לומר אפ"ה שזאלו ושזאל כענין שזאל דברים הרי זה שופט וממילא ה' כלל לכל מילי דשופט :

ולבן העולה על רוחי דה' הוא דוקא לענין עדות נתן הרמב"ם כלל זה לפי שהרמב"ם ז"ל חידש לנו טעם לפסול שופט לעדות לפי שאינו בן מלאת ובאמת חמה עליו הכ"מ היכן הזכר טעם זה. ואנו אומר לתמוה על הרמב"ם היכא איתא אין זה תמוה כל כך וראתה עינו של הרמב"ם ז"ל יותר ממה שראתה עינינו אולי מלא כן באיזה תוס' או ירושלמי אצל עיקר הסתיי' מה לריך לפעם זה ומה חסר לנו בהטעם שאינו בן

דעת